

**O‘ZBEKISTONDA "YASHIL IQTISODIYOT"NI
RIVOJLANTIRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI
FOYDALANISH ISTIQBOLLARI VA MINTAQAVIY
XUSUSIYATLARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA**

26-aprel 2024-yil

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
ПЕРСПЕКТИВЫ И РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ
ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОТЕНЦИАЛА
РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ» В УЗБЕКИСТАНЕ**

26 апреля 2024 года

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
PERSPECTIVES AND REGIONAL FEATURES OF THE
EFFECTIVE USE OF THE POTENTIAL OF THE
DEVELOPMENT OF THE "GREEN ECONOMY" IN
UZBEKISTAN**

April 26, 2024

Buxoro

МУНДАРИЖА

1-sho'ba. YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING GLOBAL VA MINTAQAVIY: MUAMMO, MODEL VA MEKANIZMLARI.....	3
O.X.Xamidov. O'zbekiston Respublikasining "Yashil" iqtisodiyotga o'tish yo'lidagi strategik maqsadlar va islohotlar samaradorligi	Ошибка! Залкада не определена.
D.Sh.Yavmutov. Yashil iqtisodiyot konsyepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	7
Рахматулла Эргашев, Зафар Мирзаев. Факторы, влияющие на экономический рост промышленных предприятий.....	10
Obidjon Khamidov, Dilshod Yavmutov, Sardorjon Burkhanov. The efficiency of green economy in the national economy of Uzbekistan and as an important factor of sustainable economic growth.....	14
Бирюков Валерий Викторович. О перспективах интеграции зеленых экономик в рамках ЕАЭС... ..	17
A.T.Jo'rayev. Aylanma iqtisodiyotni joriy qilish xususiyatlari	21
Кочкина Г.А., Магадиева А.Ж. Государственно-частное партнерство в рамках зеленой экономики Казахстана	22
Ахмедов К. Некоторые аспекты финансового состояния промышленного предприятия.....	28
Nutfillo Salimovich Ibragimov, Bekzod Sherzodovich Sharipov. Dunyo mamlakatlarida yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonlari va milliy modelni ishlab chiqish mexanizmlari	31
Дарибеков С.С., Дарибекова Н.С. Зеленая экономика: ключевые принципы и возможности в предпринимательстве.....	36
S.S.Davlatov. O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish sharoitida barqaror va inklyuziv urbanizatsiyani qo'llab-quvvatlash.....	41
Rauandina Guldarai Kalkenovna. Green construction in Kazakhstan.....	44
Agzamov Avazxon Talgatovich, Saidmuratova Iroda Abdullayevna. Yashil iqtisodiyotga o'tishning global va mintaqaviy muammolari.....	45
B.I.Adizov. Yashil iqtisodiyot aoslangan hududlar va sohalarda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, bandlik va ta'limni rivojlantirish.....	49
R.S.Xoliqova. Yashil iqtisodiyotga o'tishning tashkiliy va huquqiy mexanizmlari	50
Хошимов П.З. Ўзбекистонда "Яшил иктисодиёт"ни шакллантириш хусусиятлари	52
A.D.Ravshanov, O.Amirqulov. Qishloq xo'jaligini "yashil iqtisodiyot" asosida barqaror rivojlantirish yo'llari	55
Самиева Гулноза Тохировна. Ўзбекистонда органик кишлок хўжалигини ривожлантириш – "яшил иктисодиёт" асосидир	57
Qambarov Sanjar Sodiq o'g'li, Muxiddinov Nasimbek Raxim o'g'li. O'zbekistonda yashil iqtisodiyot (rivojlangan davlatlar tajribasi)	61
Toymbayeva Dilnoza Abdijabbor qizi. Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasi, uning samaradorligi va rivojlanish strategiyalari.	63
Aliqulov Humoyun Tohir o'g'li. "Yashil iqtisodiyot" – kelajak iqtisodiyoti	66
Saidova Feruza Kamolovna, Fatilloyev Farrux Farhod o'g'li. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotga o'tishning global va mintaqaviy muammolari.....	67
Narzullayeva Gulchehra Salimovna. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	69
Azimov Olimjon Orifovich, Durd qilichova Ruxshona Maxkamovna. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotini rivojlantirish salohiyatidan samarali foydalanish istiqbollari va mintaqaviy xususiyatlari.....	72
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	74
Azimov Olimjon Orifovich, Ismigul Abduxakimova. "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari.....	76
Эргашев Миржон Ёркин ўғли. Мамлакат ташқи савдоси статистикасини шаклланиш жараёнлари ва уни такомиллаштириш йўллари	80
Кайимова З.А., Хикматов А. Приоритетные направления Узбекистана: переход к «зеленой экономике».....	84
Amonov S.Z., Raxmonov Rustam. Yashil iqtisodiyotga o'tish yo'nalishlari va ustuvor xususiyatlari	86
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi. O'zbekistonni "yashil iqtisodiyot"ga o'tish jarayonida ichki bozor konyunkturasining o'zgarishi.	87
Toymbayeva Dilnoza Abdijabbor qizi, Altibayeva Muxayyo Begimqulovna. "Yashil iqtisodiyotni "ni rivojlantirish yo'nalishlari.	88

Umuman olganda, yashil iqtisodiyotga o'tishda global va mintaqaviy muammolarni hal qilish muvofiqlashtirilgan harakatlarni, manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlikni hamda mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan innovatsion yechimlarni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://thediplomat.com/2023/02/uzbekistans-transition-to-a-green-economy-challenges-and-opportunities/>
2. <https://thediplomat.com/2023/02/uzbekistans-transition-to-a-green-economy-challenges-and-opportunities/>
3. Саидова Ф. К. ГЛАВА 7. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ УСЛУГ АУТСОРСИНГА В СЕРВИСНЫХ СЕТЯХ //Инновационное развитие науки и образования. – 2021. – С. 88-99.
4. Kamolovna S. F., Farhod o'g'li F. F. ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN THE DIGITAL ECONOMY //International Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2024. – Т. 12. – №. 4. – С. 332-339.
5. Khurramov O. K., Fayzieva S. A., Saidova F. K. Features of electronic online market in tourism //Вестник науки и образования. – 2019. – №. 24-3. – С. 18-20.
6. Саидова Ф. К. Современное состояние и направления развития аграрного сектора Республики Узбекистан //СОВРЕМЕННОЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ПРИРОДНОЙ СРЕДЫ И НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ. – 2016. – С. 3673-3675.
7. Saidova F. K. FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM //International scientific review of the problems of economics, finance and management. – 2020. – С. 74-81.
8. SAIDOVA F. ХУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИДА САНОАТ ТАРМОҒИНИНГ РИВОЖЛАНИШИНИ СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 30. – №. 30.
9. SAIDOVA F. O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHIT: MUAMMO VA YECHIMLAR //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.

Narzullayeva Gulchehra Salimovna

Buxoro davlat universiteti,

Iqtisodiyot kafedrası katta o'qituvchisi

MAMLAKATIMIZDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH YO'LLARI

Jahon iqtisodiyotini modernizatsiya qilish, ko'plab yangilangan innovatsion texnologiyalarga o'tish davrida iqtisodiy samaradorlik omili taraqqiyotning harakatlantiruvchi kuchi sifatida qaralmoqda. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, ularning aholi turmush sifati va yashash muhitiga salbiy ta'sirining oldini olish muhim ahamiyatga ega. U mamlakatlarning yashil strategiyalarini qo'llab-quvvatlaydi. So'nggi yillarda milliy iqtisodiyotlar va xalqaro tashkilotlar yashil iqtisodiyotning turli tarmoqlarini rivojlantirishga katta miqdordagi mablag'larni yo'naltirmoqda.¹

Mamlakatingizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribadan foydalanish uchun bir necha usullari mavjuddir.

1. O'quv safarlari va almashinuvlar. Yashil iqtisodiyot tashabbuslarini muvaffaqiyatli amalga oshirgan mamlakatlarga tashrif buyurish uchun siyosatchilar, hukumat amaldorlari va sanoat vakillari uchun o'quv safarlari, seminarlar va almashinuv dasturlarini tashkil qilish muhimdir. Bu ularga eng yaxshi amaliyotlar, siyosat va texnologiyalar haqida bevosita o'rganish imkonini beradi.

2. Xalqaro hamkorlik. Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishga ixtisoslashgan xorijiy hukumatlar, xalqaro tashkilotlar va nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) bilan hamkorlik va hamkorlik shartnomalarini o'rnatish. Ushbu hamkorliklar bilim almashish, texnik yordam va salohiyatni oshirishga yordam beradi.

3. Texnologiyalar transferi. Texnologiyalarni transfer qilish bo'yicha shartnomalar, qo'shma korxonalar va litsenziyalash kelishuvlari orqali xorijiy texnologiyalar, tajriba va nou-xaularga kirish. Mahalliy ilovalar uchun yashil texnologiyalarni qabul qilish va moslashtirish uchun xorijiy kompaniyalar va tadqiqot institutlari bilan hamkorlik qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

¹ <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/15805>

4. Siyosatni taqqoslash. Mamlakatingizning yashil iqtisodiyot siyosati, qoidolari va imtiyozlarini sohadagi yetakchi davlatlar bilan solishtirish kerak. Chunki eng yaxshi xalqaro tajriba va olingan saboqlar asosida kamchiliklar, imkoniyatlar va takomillashtirish sohalarini aniqlash muhim hisoblanadi.

5. Xalqaro moliyalashtirish imkoniyatlari. Yashil iqtisodiyot loyihalari va tashabbuslari uchun xalqaro moliyalashtirish imkoniyatlari, grantlar va moliyalashtirish mexanizmlarini o'rganish mamlakat uchun alohida ahamiyatga egadir. Moliyaviy resurslarga kirish uchun ko'p tomonlama rivojlanish dasturlari, iqlimni moliyalashtirish mexanizmlari va yashil investitsiya fondlarida ishtirok etish mumkin.

6. Imkoniyatlarni oshirish. Bu jarayonda qayta tiklanadigan energiya, energiya samaradorligi, chiqindilarni boshqarish va barqaror qishloq xo'jaligi kabi yashil iqtisodiyot tarmoqlarida mahalliy mutaxassislarining malakasi va tajribasini oshirish uchun salohiyatni oshirish va o'qitish dasturlariga sarmoya kiritish kerak. Mamlakat ixtisoslashtirilgan o'quv kurslari va mahorat darslarini taklif qilish uchun xorijiy muassasalar va trening provayderlari bilan hamkorlik qilishi kerak bo'ladi.

7. Yashil sertifikatlash va standartlar. Mahsulotlar, xizmatlar va sanoat uchun xalqaro miqyosda tan olingan yashil sertifikatlash sxemalarini, eko-yorliqlarni va barqarorlik standartlarini qabul qilish shart. Ushbu standartlar global ekologik va ijtimoiy mezonlarga muvofiqligini ta'minlash va yashil mahsulotlar bozoriga kirishni yaxshilashga yordam beradi.

8. Aholini xabardor qilish va ta'lim. Jamoatchilikni xabardor qilish kompaniyalari, ekologik ta'lim dasturlari va manfaatdor tomonlarni jalb qilish tashabbuslari bo'yicha xalqaro tajribalarni o'rganish mamlakat uchun manfaatli hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot tashabbuslarining afzalliklari haqida xabardorlikni oshirish va xatti-harakatlarni o'zgartirishni rag'batlantirish uchun maqsadli aloqa strategiyalarini ishlab chiqish muhim hisoblanadi.

9. Yashil xaridlar amaliyoti. Mamlakatimizda davlat idoralari, korxonalar va iste'molchilar tomonidan ekologik toza mahsulot va xizmatlarni xarid qilishni rag'batlantirish uchun ilg'or xalqaro tajribaga asoslangan yashil xaridlar siyosati va amaliyotini qabul qilish kerak. Barqaror mahsulotlarga bozor talabini oshirish uchun yashil davlat xaridlari bo'yicha ko'rsatmalar va mezonlarni amalga oshirish lozim bo'ladi.

10. Tarmoq va bilim almashish. Mamlakatiz xalqaro doirada bilim, tajriba almashish va hamfikir tashkilotlar hamda ekspertlar bilan hamkorlik qilish uchun yashil iqtisodiyot masalalariga yo'naltirilgan xalqaro tarmoqlar, forumlar va platformalarda qatnashishi kerak. Sohadagi global tendentsiyalar va innovatsiyalardan xabardor bo'lish uchun konferentsiyalar, seminarlar hamda vebinarlarda ishtirok etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Xorijiy tajriba va tajribadan foydalangan holda mamlakatingiz yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtirishi, ekologik muammolarni hal etishi va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishi mumkin. Hamkorlik, bilim almashish va strategik hamkorlik bu ishda muvaffaqiyat kalitidir.

Tadqiqot natijalariga ko'ra yashil iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha Xitoy tajribasidan foydalanish mamlakatingiz uchun qimmatli bilimlar va saboqlar berishi mumkin. Mamlakatimizda xitoy tajribasidan foydalanishning alohida afzalliklari mavjuddir.

Qayta tiklanadigan energetikani rivojlantirish: Xitoy qayta tiklanadigan energiya manbalarini, xususan, shamol, quyosh va gidroenergetikada sezilarli yutuqlarga erishdi. Qayta tiklanadigan energiya loyihalarini ilgari surish, investitsiyalarni jalb qilish va qayta tiklanadigan energiyani milliy tarmoqqa integratsiyalash bo'yicha Xitoy tajribasini o'rganish muhim hisoblanadi. Qayta tiklanadigan energiya texnologiyalari transferi, salohiyatni oshirish va qo'shma tadqiqot tashabbuslari bo'yicha hamkorlik imkoniyatlarini o'rganish kerak.

Yashil sanoat siyosati: Xitoyning barqaror ishlab chiqarish amaliyotlarini, toza ishlab chiqarish texnologiyalarini va ekologik toza mahsulotlarni targ'ib qilishga qaratilgan yashil sanoat siyosati, imtiyozlari va subsidiyalarini o'rganish hamda mamlakat iqtisodiyotiga uni qo'llash maqsadga muvofiq hisoblanadi. Mamlakatingizda qayta tiklanadigan energiya, elektr transport vositalari, yashil qurilish materiallari va ekologik toza ishlab chiqarish kabi yashil sanoat rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun tegishli siyosat va imtiyozlarni moslashtirish lozim.

Iqtisodiyot bo'yicha aylanma tashabbuslar: Xitoy resurslar samaradorligini, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashni ta'kidlab, aylanma iqtisodiyot modeliga o'tishni birinchi o'ringa qo'ydi. Chiqindilarni boshqarish tizimlari, resurslarni qayta tiklash dasturlari va ekosanoat parklarini o'z ichiga olgan aylanma iqtisodiyot tashabbuslarini amalga oshirish bo'yicha Xitoy tajribasini o'rganish hamda uni faoliyatga qo'llash zarur. Bilim almashish, salohiyatni oshirish va aylanma iqtisodiyot loyihalarida hamkorlik qilish imkoniyatlarini o'rganish muhim.

Yashil infratuzilmani rivojlantirish: Xitoy eko-shaharlar, barqaror transport tizimlari va yashil binolar kabi yashil infratuzilma loyihalariga katta miqdorda sarmoya kiritdi. Xitoyning yashil infratuzilma

loyihalarini rejalashtirish, moliyalashtirish va amalga oshirish, jumladan, davlat-xususiy sheriklik, yashil obligatsiyalar va yashil moliya mexanizmlari bo'yicha tajribasini o'rganish lozim. Mamlakatingizda yashil infratuzilmani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlab va xitoylik hamkorlar bilan hamkorlik qilishga intilish lozim.

Atrof-muhitni tartibga solish va qo'llash: Xitoyning atrof-muhitni tartibga solish, qo'llash va atrof-muhitning ifloslanishini bartaraf etish uchun muvofiqlik monitoringini kuchaytirishga qaratilgan sa'y-harakatlaridan o'rganish mamlakatimiz uchun muhim yo'l hisoblanadi. Atrof-muhitni boshqarishni takomillashtirish mexanizmlarini, jumladan, atrof-muhitga ta'sirni baholash, ifloslanishni nazorat qilish choralari va qo'llash mexanizmlarini o'rganish, institutsional salohiyatni oshirish va atrof-muhitni boshqarish amaliyotini takomillashtirish uchun Xitoy hukumati va ekspertlari bilan hamkorlik qilish kerak deb hisoblaymiz.

Xalqaro hamkorlik: Xitoy bilan yashil iqtisodiyot tashabbuslari bo'yicha ikki tomonlama va ko'p tomonlama hamkorlik imkoniyatlarini o'rganilmoqda. Qo'shma loyihalar, texnologiyalar transferi va bilim almashish bo'yicha hamkorlikni rivojlantirish uchun Xitoy davlat idoralari, tadqiqot institutlari va korxonalari bilan hamkorlik qilinmoqda. Yashil rivojlanish va barqaror o'sishni rag'batlantirish uchun Xitoy boshchiligidagi xalqaro forumlar, konferentsiyalar va tashabbuslarda ishtirok etilmoqda.

Aholini xabardor qilish va ta'lim: barqarorlik madaniyatini rivojlantirish uchun aholining xabardorligini oshirish va ekologik ta'limni targ'ib qilish bo'yicha Xitoy tajribasidan o'rganish muhim. Mamlakatingizdagi yashil iqtisodiyot tashabbuslarini jamoatchilik tomonidan qo'llab-quvvatlashni safarbar qilish uchun xalqqa targ'ibot, ekologik ta'lim kampaniyalari va jamoatchilikni jalb qilish bo'yicha Xitoyning ilg'or tajribalarini moslashtirish kerak. Xabar almashishni kengaytirish va kengroq auditoriyani qamrab olish uchun Xitoy tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik qilish lozim.

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda Xitoy tajribasidan foydalanish orqali mamlakatingiz barqaror va kam uglerodli kelajakka o'tish jarayonini tezlashtirishi mumkin. Xitoy bilan hamkorlik, bilim almashish va strategik hamkorlik yashil rivojlanish va ekologik barqarorlik imkoniyatlarini ochishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Gulchehra N. RAQAMLI IQTISODIYOTDA FIKRLASH DIZAYNNING O'RNINI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 44. – №. 44.
2. Gulchehra N. RAQAMLI IQTISODIYOTDA FIKRLASH DIZAYNNING O'RNINI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 44. – №. 44.
3. Gulchehra N. TRENDS AND PROSPECTIVE DIRECTIONS OF GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 44. – №. 44.
4. Gulchehra N. The Role Of Creative Marketing In Creating Modern Brands //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2023. – Т. 34. – №. 34.
5. Narzullayeva G. S. et al. New Technologies and the Revolution in the Tourism Sector //Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. – 2023. – Т. 4. – №. 2. – С. 97-101.
6. Gulchehra N. Creative Management: Creative Opportunities In Business Process Management //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2023. – Т. 37. – №. 37.
7. Gulchehra N. Reforms In New Uzbekistan: Their Economic And Financial Significance //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2023. – Т. 33. – №. 33.
8. Gulchehra N. The importance of sustainable and educational tourism in the international pandemic period (on the example of uwto and uzbekistan) //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
9. Narzullayeva G. Theoretical and methodological basis of attracting foreign investment to the national economy //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 3. – С. 2540-2544.
10. Таирова М. М., Гиязова Н. Б. Значение агропромышленной интеграции в новых экономических условиях хозяйствования //Экономика и социум. – 2017. – №. 1-2 (32). – С. 713-716.
11. Giyazova N. The share of world countries in the textile industry and the importance of marketing in its development //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2023. – Т. 27. – №. 27.
12. Muhammedrizayeva T. M. et al. The role of using innovations in improving the competitiveness of goods //Gwalior management academy. – Т. 11.
13. Giyazova N. B., Giyazov B. B. Importance Of The Textile Industry: The Situation In Uzbekistan And The Legal Framework //Miasto Przyszłości. – 2022. – С. 78-81.
14. Таирова М. М., Гиязова Н. Б. Роль маркетинга в сфере агропромышленного комплекса Узбекистана //Современные тенденции развития аграрного комплекса. – 2016. – С. 1616-1620.

15. Tairova M. M., NB G. Rol'marketinga v sfere agropromyshlennogo kompleksa Uzbekistana //Sovremennyye tendentsii razvitiya agrarnogo kompleksa. – 2016. – С. 1616-1620.
16. Таирова М. М., Абдуллаев А. Ж., Гиязова Н. Б. Особенности маркетинга в агропромышленном комплексе //Современное экологическое состояние природной среды и научно-практические аспекты рационального природопользования. – 2016. – С. 3871-3873.

BuxDu Iqtisodiyot va turizm fakulteti

Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi

Azimov Olimjon Orifovich

Menejment (tarmoqlar va sohalar) yo'nalishining

2-bosqich talabasi

Durdiqilichova Ruxshona Maxkamovna

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI

Bilamizki, iqtisodiyotning bosh muammosi bo'lgan ehtiyojlarning cheksizligi va resurslarning cheklanganligi har tomonlama mukammal bo'lgan yechimni talab qiladi. Odamlar atrof-muhitga ko'p jihatdan ta'sir qiladilar, aholining haddan tashqari ko'payishi, turli zavod va fabrikalar nafaqat atmosfera, balki litosfera va gidrosfera qobiqlarining ifloslanishiga olib keladi, shu bilan birga o'rmonlarning yo'q qilinishi tabiatga jiddiy zarar yetkazadi. Bu kabi o'zgarishlar havo sifatining yomonlashishiga, tuproq eroziyasiga va ichimlik suvi tanqisligi kabi muammolarga sabab bo'ladi, yaqin kelajakda esa toza suv uchun janglar va global ekologik muammolar tug'ilishi ehtimolligi juda yuqori. Rivojlangan va katta moddiy boyliklarga ega bo'lgan mamlakatlarda aholi jon boshiga moddiy resurslar iste'moli ortib borayotgan bo'lsa, rivojlanayotgan davlatlar o'z tabiiy zaxiralarini ishlab chiqarish yoki qayta ishlash imkoniyati yo'qligi tufayli sotishda davom etmoqdalar va shunisi ravshanki, bu iqtisodiyotning samarali o'sishiga to'sqinlik qiladi, 2050-yilga kelib global moddiy resurslar iste'moli yarmidan ko'proqqa qisqarishi bashorat qilinmoqda. Qayta ishlangan materiallardan foydalanish ham ortib bormoqda, lekin bu jarayon juda sekin kechmoqda, shuning uchun global materiallardan foydalanish doirasini yopishni sezilarli darajada tezlashtirish kerak. Yer sayyorasining qayta tiklanadigan va tiklanmaydigan resurslarini tejab, ulardan oqilona foydalanish va shu bilan birga ishlab chiqarish va iste'molni barqaror o'sish holatida saqlab turishning yagona yo'li bu mamlakatning yashil iqtisodiyotga o'tishidir. Yashil iqtisodiyotga o'tish uchun 6 ta eng muhim aspektlar mavjud: ortiqcha iste'molni kamaytirish; qayta ishlangan, ishlatiladigan, tiklanadigan materiallar va komponentlardan foydalanish; resurslarni qazib olishda ekologik va ijtimoiy zararni minimallashtirish; ishlab chiqarishni samaraliroq qilish; mahsulotlardan uzoqroq foydalanish; foydalanish oxirida tiklanadigan resurslar miqdori va qiymatini oshirish.

Yashil iqtisodiyotda ish bilan bandlik va daromadning o'sishi uglerod chiqindilari va ifloslanishini kamaytirish, energiya va resurslar samaradorligini oshirish, shuningdek, biologik xilma-xillik va ekotizim xizmatlari yo'qolishining oldini olish imkonini beruvchi iqtisodiy faoliyat, infratuzilma va aktivlarga davlat va xususiy investitsiyalarni jalb qilish orqali amalga oshiriladi. Mintaqaviy va milliy forumlar orqali barqaror iqtisodiy o'sish uchun makroiqtisodiy tamoyilni ishlab chiqish, yashil texnologiya, investitsiyalar, umumiy qilib aytganda, yashil moliyadan foydalanishga asosiy e'tiborni qaratish, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtirish maqsadida makroiqtisodiy siyosatni targ'ib qilishda mamlakatlarni qo'llab-quvvatlash yuqorida aytib o'tilgan inson qo'li bilan, ya'ni texnik ravishda kelib chiqqan muammolar yechimi bo'la oluvchi o'ta samarali g'oyalardir. Yashil iqtisodiyot nafaqat ishlab chiqarishning tabiatga salbiy ta'sirini kamaytiradigan, balki iqtisodiy rivojlanish va ekologik farovonlik o'rtasida yaxshi munosabatlarni yaratishga xizmat qiladigan iqtisodiy model hisoblanadi.

Aholi jon boshiga global moddiy resurslar iste'moli 2011-yildan 2023-yilgacha yiliga 12-13 tonnani tashkil etdi, ammo kelajak avlodlar uchun resurslardan global darajada barqaror foydalanishga erishish uchun 2050-yilga kelib bu ko'rsatkichni aholi jon boshiga 5 tonnadan pastga tushirish kerak, chunki resurslardan adolatli foydalanish go'yasi ko'proq e'tiborga loyiqdir. Inson faoliyati ekotizimlar ta'minlay oladigan darajadan oshib bormoqda: bizning ekologik tanqisligimiz yerning biosig'imidan deyarli ikki baravar ko'p. 2011 va 2023-yillar oralig'ida qazib olish va o'rim-yig'imdan global daraxt qoplamining yo'qolishi yiliga 14 mln gektardan 18 mln gektargacha oshdi. Dunyo miqyosida aholi jon boshiga baliq iste'moli 1960-yillardan buyon ikki baravar oshdi, baliqchilik resurslari esa kamaydi. 2023-yilda barqaror baliq ovlashdan tashqari baliq ovlashning ulushi rekord darajadagi 35 %ga yetdi. 2015-yildan beri resurslarni qazib olish sohasida ishchilarning o'limga olib keladigan jarohatlari kamaymoqda, ammo